

INTERNASJONAL KVINNELIGA FOR **FRED & FRIHET**

DEN NORSKE SEKSJONEN AV WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE & FREEDOM

Høringsuttalelse om tilleggsavtalen mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid.

Internasjonal kvinneliga for fred og frihet, WILPF Norge, ber Stortinget si klart nei til denne avtalen. Basene planlegges i en tid hvor konfliktnivået mellom NATO-landene og Russland allerede er høyt, og vil øke faren for konfrontasjoner og krig.

Gjennom FN er nasjonene forpliktet til å arbeide for å løse konflikter med fredelige middel. Krig oppstår i menneskenes sinn, og det er i menneskenes sinn at freden kan skapes, og ikke gjennom farlige og ressurskrevende våpenkapløp.

Vi ser med uro på at Norge gjennom avtalen blir trukket sterkere inn i en geopolitisk strid mellom to rivaliserende stormakter. Fire nye amerikanske baser i Norge vil føre til eskalering av dagens konfliktnivå. Dette kan ikke være i Norges interesse.

I Russland vil en etablering av permanente amerikanske baser i Norge oppfattes som en trussel og en fiendtlig handling. Ståle Ulriksen, forsker ved sjøkrigsskolen uttalte til NRK Nord-Norge, 21/2: «For hvert grep vi tar for å føle oss trygge, vil russerne føle seg mindre trygge, og omvendt».

I århundrer har det vært fredelig sameksistens og samarbeid mellom folk i grenseområdene i nord. På statlig nivå har Russland og Norge samarbeidet godt på ulike områder, blant annet om fiskeressursene i nord. Det er viktig å videreføre og utvide det fredelige samarbeidet. Norge bør bestrebe seg på å være en buffer og brobygger og bidra til å dempe spenningen mellom stormaktene, både av egen interesse og for å bidra til et bedre internasjonalt samarbeidsklima. Amerikanske baser i Norge vil motvirke et slikt initiativ.

Lavspenning i Nordområdene er god sikkerhetspolitikk

Når skip og fly fra de to motpartene opererer så nær hverandre, kan det oppstå kritiske situasjoner som kan være vanskelige å håndtere. USA har allerede hatt en rekke tokt langs russiske grenser med B52 bombefly som kan bære kryssermissiler og også missiler og bomber med atomstridshoder. Styrkedemonstrasjoner av denne typen kan ikke kalles sikkerhetspolitikk.

I stedet for ytterligere militarisering gjennom etablering av amerikanske baser, bør vi styrke internasjonalt diplomatisk samarbeid. Organisasjoner som OSSE kan bidra til bedre sikkerhet i våre regioner. 130 nordiske sivilsamfunnsorganisasjoner har nylig oppfordret sine regjeringer til å organisere et toppmøte om stormaktskonflikten i nordområdene, opprinnelig et forslag fra den finske presidenten. Da Sverige i januar 2021 overtok formannskapet i OSSE uttalte utenriksminister Ann Linde: «Forpliktelsene som ligger til grunn for OSSE er en hjørnestein i vår felles sikkerhet. Trusler mot internasjonal fred og sikkerhet og lidelsene som konflikter medfører kan ikke aksepteres. Derfor må arbeidet for å løse konfliktene i vår region fortsatt stå øverst på dagsorden.» Norge bør skrote baseavtalen med USA og i stedet støtte forslaget om et løsningsfokuset OSSE-toppmøte i 2025.

Norsk suverenitet og selvråderett

Den utvidede baseavtalen er i strid med tidligere norsk praksis om å ikke ha utenlandske styrker stasjonert på norsk jord i fredstid. Etter § 25 i Grunnloven skal Norges regjering ha øverste befaling over forsvarsmakten i eget land. Norge skal ikke gi fra seg innsyn og kommandomyndighet over militær virksomhet til andre land.

Det er et åpent spørsmål hvem som vil ta kommandoen i en tilspisset situasjon og avgjøre reaksjonstid og om det skal brukes bomber eller diplomati. Her er det på sin plass å minne om at NATO har vedtatt førstebruk av atomvåpen. Tilleggsavtalen hevder at den norske atomvåpenpolitikken ligger fast og understreker at alt skal skje med full respekt for norsk suverenitet, norske lover og folkerettslige prinsipper. Men det står også at norske hensyn vil tilsidesettes dersom amerikanske operative behov anses som viktigere. Amerikansk militær effektivitet vil altså kunne trumfe norsk suverenitet, dersom USA mener det er nødvendig.

Felles globale utfordringer trenger økt internasjonalt samarbeid, ikke økt rivalisering. Verden står ovenfor store felles globale utfordringer, som **krever** at alle land, også «fiender» samarbeider og avstår fra nye ressurskrevende våpenkappløp.

Norske og internasjonale klimaforpliktelser

Klimatoppmøtet i Glasgow, COP 26, **forpliktet** alle land til å begrense oppvarmingen til 1,5 gradersmålet. Med de nye nasjonale klimamålene som er lagt fram i Glasgow, styrer verden likevel mot 2,4 grader i dette århundret. FNs klimapanel har estimert at vi har åtte år på oss for å snu denne utviklingen. Her kan militær nedrustning og mer vennligsinnet internasjonalt samarbeid gi stor effekt og bidra til økt sikkerhet for mennesker og miljø.

Brown University i USA har slått fast at det amerikanske forsvarsdepartementet er verdens største forbruker av fossilt brensel og en sentral aktør innen klimaendringene. Rapporten bør få oppmerksomhet. I forbindelse med klimatoppmøtet i Glasgow 2021, har 400 freds- og miljøorganisasjoner skrevet under på felles opprop om å inkludere militære klimautslipp i klimaforhandlingene¹, inklusiv klimautslipp fra utenlandske baser.

Det amerikanske forsvarsdepartementet er ansvarlig for et utslipp på rundt 70 millioner tonn CO₂ pr år.² Også andre land bruker mengder med fossil energi på krigsøvelser og avskrekking. Utslipp fra den globale våpenindustrien inkl. utvinning av stål og andre metaller og mineraler kommer i tillegg. De store militære utslippene forsterker og fremskynder klimakrisen. Det finnes også mange rapporter om betydelig forurensning til vannkilder og jord fra amerikanske baser. Rapportene kommer blant annet fra amerikanske delstater og fra utenlandske amerikanske baser i Japan, Sør-Korea, Filippinene og Tyskland.^{3 4}

Etablering av fire amerikanske baser vil bidra til mer militær aktivitet i Norge og vil øke våre innenlandske CO₂ utslipp. Skal disse utslippene tas med i klimaregnskapet, og hvis så, i det amerikanske eller det norske? Dette er feil vei å gå.

Vi må følge FN, ikke USA når det gjelder måten vi sameksister med verdens land. I dag er FNs ordinære budsjett bare fire promille av NATO-landenes samlede militære budsjett. USA er et land med store innenrikspolitiske problemer, med økt fattigdom og mye sosial uro. Opprop fra amerikansk fredsbevegelse og lovforslag i kongressen tar til orde for betydelige kutt i militærbudsjettet for å styrke helse- og velferdssektorene og innføre en Green New Deal for å bekjempe klimakrisen.

Vi ber Norge heller støtte kreftene som jobber for en overføring av midler fra militærbudsjettene til menneskelig velferd og sikkerhet, slik vår søsterorganisasjon WILPF i USA ber om.⁵ Samarbeid, diplomati og nedrustning er veien å gå og er i tråd med FN-pakten og FNs øvrige mål. Det er dette som er sikkerhetspolitikk i vår tid, for mennesker, klima og miljø.

¹ <https://actionnetwork.org/petitions/stop-excluding-military-pollution-from-climate-agreements-2/>

² <https://watson.brown.edu/costsofwar/papers/ClimateChangeandCostofWar>

³ <https://www.ikff.no/wp-content/uploads/2019/10/ORG-ikff-digital-191004-1.pdf>

⁴ <https://www.militarypoisons.org>

⁵ <https://moneyforhumanneeds.org/about/> og <https://www.wilpf.org/work-areas/define-security/>

